

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum omnia sacramenta sint de necessitate salutis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Ad hoc dicitur, quod confirmatio datur in robur confitentis fidei Christi crucifixi, qui est generis stultitia. & talis scilicet confirmatio est velut constitutio militis. Nam militares actus pugilum fidei in robur confessione consistunt, unde quia officium militare est officium spectans ad principem (eius est enim cedere milites, atque ipsos ducere) ideo in littera dicitur, quod confirmatio est in officium spectans ad principem.

per episcopum, qui est maior minister, quam simplex sacerdos, per quem confertur eucharisticum sacramentum, ergo illa sacramenta sunt potiora.

¶ 3. Præter. Sacramenta tanto sunt potiora, quanto maiorem virtutem habent: sed quædam sacramenta imprimunt characterem, scilicet, baptismus, confirmatio, & ordo, quod non facit eucharistia, ergo illa sacramenta sunt potiora.

¶ 4. Præter. Illud videtur esse potius, ex quo alia dependet, & non econverso: sed ex baptismo dependet eucharistia: non enim potest aliquis eucharistiam accipere, nisi fuerit baptizatus, ergo baptismus est potior eucharistia.

SED CONTRA est, quod Dion. * dicit 3. c. eccl. hierar, quod non contingit aliquem perfici perfectione hierarchica, nisi per divinissimam eucharistiam, ergo hoc sacramentum est potissimum omnium aliorum.

RESPON. Dicendum, quod simpliciter loquendo, sacramentum eucharisticum est potissimum inter alia sacramenta: quod quidem tripliciter apparet. Primo quidem, ex eo quod continetur in sacramentis: nam in sacramento eucharisticum continetur ipse Christus substantialiter, in alijs autem sacramentis continetur quædam virtus instrumentalis participata a Christo, ut ex supra dictis patet: * semper autem quod est per essentiam, potius est, quod est per participationem. Secundo, hoc apparet ex ordine sacramentorum ad invicem: nam omnia alia sacramenta ordinantur ad hoc sacramentum, sicut ad finem. Manifestum est enim, quod sacramentum ordinis ordinatur ad eucharistiam consecrationem: sacramentum vero baptismi ordinatur ad eucharistiam receptionem. In quo etiam perficitur aliquis per confirmationem, ut non vereatur se subtrahere a tali sacramento: per penitentiam etiam & extremam unctionem preparatur homo ad digne sumendum corpus Christi. Matrimonium etiam saltem sua significatione attingit hoc sacramentum, in quantum significat coniunctionem Christi & ecclesie: cuius unitas per sacramentum eucharisticum figuratur: unde & Apostolus dicit Eph. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in ecclesia. Tertio, hoc apparet ex ritu sacramentorum. Nam fere omnia sacramenta in eucharistia consumantur, ut Dion. dicit 3. eccl. hierar, sicut patet, quod ordinati communicant, & etiam baptizati, si sint adulti. Aliorum autem sacramentorum comparatio ad invicem potest esse multiplex. Nam in via necessitatis, baptismus est potissimum sacramentorum: in via autem perfectionis sacramentum ordinis: medio autem modo, se habet sacramentum confirmationis. Sacramentum vero penitentiae & extremæ unctionis sunt inferioris gradus a predictis sacramentis, quia sicut dictum est, * ordinatur ad vitam Christianam, non per se, sed quasi per accidens, scilicet in remedium superuenientis defectus: quæ tamen extrema unctionis sunt inferioris gradus a predictis sacramentis, quia sicut dictum est, * ordinatur ad vitam Christianam, non per se, sed quasi per accidens, scilicet in remedium superuenientis defectus: quæ tamen extrema unctionis sunt inferioris gradus a predictis sacramentis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod matrimonium ordinatur ad commune bonum corporaliter: sed

bonum commune spirituale totius ecclesie, continetur substantialiter in ipso eucharistia sacramento.

AD SECVNDVM dicendum, quod per ordinem & confirmationem deputantur fideles Christi ad aliqua specialia officia, quæ pertinent ad officium principis: & ideo tradere huiusmodi sacramenta, pertinent ad solum episcopum, qui est quasi princeps in ecclesia. Per sacramentum vero eucharisticum non deputatur homo ad aliquod officium, sed magis hoc sacramentum est finis omnium officiorum, ut dictum est. *

AD TERTIVM dicendum, quod character sacramentalis, sicut supra dictum est, est quædam participatio sacerdotij Christi, unde sacramentum quod ipsum Christum coniungit homini, est dignius sacramentum, quod imprimat Christi characterem.

AD QVARTVM dicendum, quod ratio illa procedit ex parte necessitatis, sic enim baptismus, cum sit maxime necessitatis, est potissimum sacramentorum: sicut ordo & confirmatio habent quandam excellentiam ratione ministerij, & matrimonium ratione significationis: nihil enim prohibet aliquid esse secundum quid dignius, quod tamen non est dignius simpliciter.

ARTICVLVS IIII. *Utrum omnia sacramenta sint de necessitate salutis.*

AD QVARTVM sic procedit. Videtur quod omnia sacramenta sint de necessitate salutis. Illud enim quod non est necessarium, videtur esse superfluum: sed nullum sacramentum est superfluum: quia Deus nihil facit frustra, ergo omnia sacramenta sunt de necessitate salutis.

¶ 2. Præter. Sicut de baptismo dicitur, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei, ita de eucharistia dicitur Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, ergo sicut baptismus est sacramentum necessitatis, & ita eucharistia.

¶ 3. Præter. Sine sacramento baptismi potest aliquis saluus fieri, dum modo non contemptus religionis, sed necessitas sacramentum excludat, ut infra dicitur: * sed in quolibet sacramento contentus religionis impedit hominis salutem, ergo pari ratione omnia sacramenta sunt de necessitate salutis.

SED CONTRA est, quod pueri saluantur per solum baptismum, sine alijs sacramentis.

RESPON. Dicendum, quod necessarium respectu finis, de quo nunc loquimur, dicitur aliquid dupliciter. Vno modo, sine quo non potest haberi finis: sicut cibus est necessarius uitæ humanæ. Et hoc est simpliciter necessarium ad finem. Alio modo dicitur esse necessarium id, sine quo non habetur finis ita conuenienter, sicut equus necess-

Ep. 1. eccl. hier. non re mota a prin.

q. 82. ar. 4. ad 3.

q. 3. eccl. hier. circa prin.

Ar. 2. huius q.

Super Questionibus sexagesima quinta, Articuli quartus.

T Iulius clarus. In corpore ponitur vna distinctio bimembris de necessario ad finem, cum singulis conclusionibus. Distinctio. Necessarium ad finem est, vel simpliciter, vel vt commodius. Prima conclusio est primo modo necessitatis. Tria sacramenta sunt necessaria ad salutem, scilicet, baptismus absolute, poenitentia supposito peccato mortali post baptismum, & ordo respectu ecclesie. Secunda conclusio est. Reliqua sacramenta sunt necessaria, secundum modo.

¶ Aduerte hic, quod cum ordo ponitur necessarius simpliciter ad salutem ecclesie est sermo de ecclesia simpliciter & absolute, & non de parte aliqua ecclesie, quæ ecclesie nomen & rationem non nisi defectum haberet, puta de collegio monachorum, aut monachorum seu eremitarum sine clericis: hæc enim sui defectum manifestant eo ipso, quod sine sacramentorum ministro sunt.

In cor. 12.

q. 82. ar. 4.

In cor. 12.

4. dist. q. 1. r. q. 2. & 3. ar. 2. q. 2.

q. 82. ar. 4.

D. 8. q.

necessarius est ad iter: hoc autem non est simpliciter necessarium ad finem. Primo igitur modo necessitatis, sunt tria sacramenta necessaria: duo quidem personarum singulari: baptismus quidem simpliciter & absolute: poenitentia autem supposito peccato mortali post baptismum: sacramentum autem ordinis est necessarium ecclesiae: quia ubi non est gubernator, populos corrumpet, ut dicitur Proverborum II. Sed secundo modo sunt necessaria alia sacramenta: nam confirmatio quodammodo perficit baptismum, extrema unctio poenitentiam: matrimonium vero, ecclesiae multitudinem per propagationem conferuat.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ad hoc, quod aliquid non sit superfluum, sufficit quod sit necessarium primo vel secundo modo, & sic sunt necessaria omnia sacramenta, sicut dictum est. *

AD SECUNDUM dicendum, quod illud verbum Domini est intelligendum de spirituali manducatione, & non de sola sacramentali, ut Angu. * exponit super Ioann.

AD TERTIUM dicendum, quod licet omnium sacramentorum contemptus sit saluti contrarius: non tamen est contemptus sacramenti, ex hoc quod aliquis non curat accipere sacramentum, quod non est de necessitate salutis: alioquin omnes qui non accipiunt ordinem, & qui non contrahunt matrimonium, contemnerent huiusmodi sacramenta,

Super Questionis sexagesima sexta, articulum primum.

QVAESTIO LXVI.

De pertinentibus ad sacramentum baptismi, in duodecim articulis diuisa.

Titulus ut sonat sumendus est. In corpore duo sunt. Primo distinguuntur tria considerabilia in baptismo, deinde singula singulim manifestantur aperiendo eorum quodlibet. Et primum quidem clare patet in litera. De secundo autem duo victimae, scilicet res & sacramentum, & res tantum, in calce corporis articuli patet. Primum vero, scilicet, sacramentum tantum habet aliquid manifestum, scilicet quod est exterius quoddam sensibile signum interioris effectus: quod etiam probatur, quia haec est ratio sacramenti. Habet autem aliquid ambiguum, an scilicet hoc exterius sensibile sit ipsa aqua, an ablutio. Et est ratio dubia, quia ambo haec sensibilia inveniuntur materialiter concurrere, & necessario exigi ad baptismum, nam neque aqua sine ablutione, neque ablutio sine aqua ad baptismum sufficeret ex parte materiae. Et propter ea relictus auctor pri-

A Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

¶ Sexto, utrum sub hac forma possit aliquis baptizari, Ego te baptizo in nomine Christi.

¶ Septimo, utrum immersio sit de necessitate baptismi.

¶ Octavo, utrum requiratur tria immersio.

¶ Nono, utrum baptismus possit iterari.

¶ Decimo, de ritu baptismi.

¶ Undecimo, de distinctione baptismatum.

B ¶ Duodecimo, de comparatione baptismatum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum baptismus sit ipsa ablutio.

AD PRIMUM sic procedit. Videtur quod baptismus non sit ipsa ablutio. Ablutio enim corporalis transit: baptismus autem permanet. ergo baptismus non est ipsa ablutio, sed potius regeneratio, & sigillum, & custodia, & illuminatio, ut Damasc. * dicit in 4. lib.

¶ 2 Præter. Hugo de sancto Vict. dicit, quod baptismus est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbum Dei: aqua autem non est ipsa ablutio, sed ablutio est quidam usus aquae. ergo &c.

¶ 3 Præter. Aug. dicit super Ioan. Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum: elementum autem est ipsa aqua in sacramento baptismi. ergo baptismus est ipsa aqua, non autem ablutio.

SED CONTRA est, quod dicitur Eccles. 35. Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lauatio eius? videtur ergo quod baptismus sit ipsa ablutio siue lauatio.

RESPON. Dicendum, quod in sacramento baptismi est tria consideranda, aliquid scilicet quod est sacramentum tantum, aliquid autem quod est res & sacramentum, aliquid vero quod est res tantum. Sacramentum tantum est aliquid visibile exterius existens, quod scilicet est signum interioris effectus: hoc enim pertinet ad rationem sacramenti: exterius autem suppositum sensui, est & ipsa aqua, & eius usus, quod est ablutio. quidam ergo existimauerunt, quod ipsa aqua sit sacramentum, quod quidem sonare videntur verba Hugo. * de sancto Vict. Nam ipse in communi definitione sacramenti dicit, quod

mo opinionem quae videtur Hugonis, quod est aqua, & reprehendit ipsam tali ratione: Vbi perficitur sanctificatio, ibi perficitur sacramentum: sed in aqua non perficitur sanctificatio, ergo in aqua non perficitur sacramentum. Maior probatur: quia sacramenta nouae legis sanctificationem operantur. Deinde approbat opinionem Magistri sententiarum, scilicet quod baptismus est ablutio, quae sic probat. In aqua baptismali est quaedam sanctificationis virtus instrumentalis, non permanens, sed fluens in hominem, qui est vera sanctificationis subiectum. ergo sacramentum perficitur in applicatione aquae ad hominem, quae est ablutio.

¶ Circa hanc partem dubium occurrit de vigore, ac veritate huius processus, seu rationis: quia si maior illa est vera, scilicet, ibi perficitur sacramentum ubi perficitur sanctificatio, & propterea inferitur, in aqua non perficitur sacramentum: quia in illa non perficitur sanctificatio (non enim aqua per baptismum sanctificatur) eadem ratione potest inferri, quod ablutio non est sacramentum, quia in ea non perficitur sanctificatio: ablutio enim non sanctificatur per baptismum, sed homo qui ablutur.

¶ Ad hoc dicitur, quod maior quidem est vera: sed diuersa ratio subsumptorum, scilicet aquae & ablutio nis, facit, ut recte inferatur, aquam non esse sacramentum, & non teneat illatio de ablutio: aqua enim & ablutio differunt in hoc, quod aqua est res permanens, ablutio vero est res successiua. Et quia vniuersum quod est in aliquo secundum modum recipientis, ideo consequenter differunt in modo sanctificationis. Nam si in aqua perficeretur sanctificatio, sequeretur quod aqua esset sancta: quae est in se quoddam permanens, ac per hoc pro seipsa sanctificatur.

4. d. 3. ar. 1. & 4. con. c. 60.

li. 4. c. 10. circa med. Hug. li. 2. de sacri. in pa. 6. c. 2. in prin.

Trac. 86. in lo. post me. 10. 9.

Postea in ar. 2. & loco ibi citato.

In cor. 11.

Trac. 86.

11. q. 1. 2. & 3. q. 1.

3. ar. 1.

11. q. 1.